

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi rendeletre a házasság felbontására és a különválásra alkalmazandó jog területén létrehozandó megerősített együttműködés végrehajtásáról

(COM(2010) 105 végleges/2 – 2010/0067 (CNS))

(2011/C 44/29)

Önálló előadó: **Daniel RETUREAU**

2010. április 29-én az Európai Unió Tanácsa úgy határozott, hogy az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés (EUMSz.) 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat tanácsi rendeletre a házasság felbontására és a különválásra alkalmazandó jog területén létrehozandó megerősített együttműködés végrehajtásáról

COM(2010) 105 végleges/2 – 2010/0067 (CNS).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció 2010. június 16-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2010. július 14–15-én tartott, 464. plenáris ülésén (a 2010. július 14-i ülésnapon) 134 szavazattal 1 ellenében, 6 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Ajánlások

1.1 A javaslat jogalapját az Európai Unió működéséről szóló szerződés 81. cikkének (3) bekezdése képezi, amely a több államra kiterjedő vonatkozású családjogi intézkedések megállapításának hatáskörét a Tanácsra ruházza. A tervezet eleget tesz a szerződésekben rögzített több államra kiterjedő vonatkozásnak.

1.2 Az EGSZB érdeklődéssel jegyzi meg, hogy a rendeletjavaslat lehetőséget biztosít az Európai Unió működéséről szóló szerződés III. címének 326. és azt követő cikkei által biztosított megerősített együttműködési eljárásnak⁽¹⁾ egy olyan területen való alkalmazására, ahol az sem nem magától értetődő, sem nem könnyű, éspedig a jog területén. Reméli, hogy a megerősített együttműködés alkalmazása a jövőben – más területeken is – lehetővé teszi a nehézségek és az akadályok felszámolását, hogy eredményeket érhessünk el olyan témákban és kérdésekben, amelyekkel kapcsolatban egy adott pillanatban nem alakulhat ki konszenzus, viszont egy meghatározott számú ország fokozni kívánja együttműködését.

1.3 Az EGSZB az Európai Bizottsággal együtt megállapítja, hogy a javasolt rendelet, mely az azt igénylő tagállamok általi elfogadás után lesz alkalmazható, tiszteletben tartja a szubszidiaritás és az arányosság elvét. A kezdeményezés összhangban van az Alapjogi Chartával és a tagállamok emberi jogi téren tett nemzetközi kötelezettségvállalásaival.

1.4 A javasolt megoldások úgy vannak kialakítva, hogy megelőzzék az egyik házastárs „bírósgóra rohanását”, illetve megfeleljenek jogos elvárásainak az eljáró bíróságot illetően – amely elvileg a házasságfelbontási vagy különválási kérelem

benyújtásakor szokásos tartózkodási hely szerinti bíróság. A rendelettervezet nem alkalmazandó a házasság érvénytelenítésével kapcsolatos eljárásra, továbbá minden más, a házasság és a közös gyermekekkel kapcsolatos szülői felelősség terén felmerülő kérdést a hatályos közösségi jog szabályoz.

1.5 Az EGSZB megjegyzi még, hogy a javasolt rendelet semmi tekintetben nem érinti a tagállamok anyagi jogát.

1.6 Végezetül pedig helyesli egy olyan projekt elindítását, amely lehetővé teszi az együttműködést támogató országok lakosai közötti házasságfelbontási vagy különválási eljárás könnyebb lefolytatását, hozzájárulva így a személyek és a jogerős határozatok szabad áramlásához.

2. Az Európai Bizottság javaslata

2.1 A házasság felbontása és a különválás terén alkalmazandó jog még nem része a házassági ügyeket szabályozó közösségi jognak. A családjog területén elfogadott első közösségi jogi eszköz, az 1347/2000/EK tanácsi rendelet szabályokat fogalmaz meg a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról házassági ügyekben, továbbá a házastársaknak a közös gyermekekkel kapcsolatos szülői felelősségére vonatkozó eljárásokban. Nem tartalmaz azonban szabályokat az alkalmazandó jog kérdésének rendezésére.

2.2 Az 1347/2001/EK tanácsi rendeletet hatályon kívül helyező és annak helyébe lépő 2201/2003/EK tanácsi rendelet 2005. március 1-jei hatálybalépése e tekintetben nem hozott változást.

⁽¹⁾ HL C 83., 2010.3.30., 189. o.

2.3 A 2201/2003/EK tanácsi rendelet azonban lehetővé teszi, hogy a házastársak több alternatív joghatósági ok közül válasszanak. Amennyiben egy házassági ügyet valamely tagállam bíróságai elé visznek, az alkalmazandó jogot ezen állam nemzeti kollíziós szabályai határozzák meg, amelyek eltérő kritériumokon alapulnak. A tagállamok többségében az alkalmazandó jog egy sor kapcsoló tényező alapján van meghatározva annak érdekében, hogy az eljárást az a jogrend szabályozza, amellyel az ügy a legszorosabb kapcsolatban van. A többi tagállam házassági eljárásokban kizárólag hazai jogát („*lex fori*”) alkalmazza.

2.4 Amiatt, hogy a tagállamok az utóbbi években nem tudtak megegyezni az alkalmazandó jog, valamint a házasság felbontását és a különválást szabályozó kollíziós szabályok kérdésében, illetve amiatt, hogy kilátástalannak tűnik mindennek a közeljövőben történő megoldása, számos tagállam megerősített együttműködést tervez ezen a téren, remélve, hogy az végleges megállapodáshoz vezet ebben a Tanácstól egyhangú döntéshozatal megkívánó témában. Tíz tagállam tehát kérést intézett az Európai Bizottsághoz, melyben jelezték megerősített együttműködés kialakítására irányuló szándékukat a házassági ügyekben alkalmazandó jog területén, és felkérték az Európai Bizottságot, hogy e célból nyújtsa be javaslatát a Tanácsnak. 2010. március 3-án Görögország visszavonta a kérését⁽²⁾, azonban további tagállamok tervezik, hogy csatlakoznak a megerősített együttműködéshez. Jelenleg tizennégy tagállam érdeklődik az együttműködés iránt.

2.5 Az Európai Bizottság, miután megállapította, hogy ez a tervezett megerősített együttműködés nem kérdőjelezi meg a hatályos közösségi jogot, rendeleti javaslatot készített. Ebben leszögezte, hogy az eredeti tíz tagállam terve előrelépést jelent az Európai Bizottság 2006. július 17-i kezdeményezése irányában, amelynek célja a 2201/2003/EK rendeletnek a joghatóság tekintetében történő módosítása és a házassági ügyekben alkalmazandó jogra vonatkozó szabályok bevezetése (COM(2006) 399 végleges), de amely még mindig elfogadásra vár a Tanács előtt. Az annak idején elkészített hatástanulmány továbbra is érvényes, nincs szükség annak újbóli összeállítására.

2.6 Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 329. cikke (1) bekezdésének értelmében az európai igazságügyi miniszterek 2010. június 4-én minősített többséggel úgy határoztak, hogy jóváhagyják az Európai Bizottság arra vonatkozó javaslatát, hogy megerősített együttműködés jöjjön létre egyes országokkal a házasság felbontása és a különválás tárgyában. Az Európai Parlament néhány nappal később (2010. június 16-án) bocsátotta ki jóváhagyó véleményét. Jelenleg csupán az van hátra, hogy az Európai Unió Tanácsa hivatalosan is elfogadja a megerősített együttműködés jóváhagyásáról szóló határozatát.

2.7 A megerősített együttműködést végrehajtó rendelettel kapcsolatosan a miniszterek elfogadták az alapvető elemek általános irányvonalait, és kérték, hogy a függőben maradt kérdéseket egy újabb vizsgálat során tárgyalják meg. Az Európai Unió Tanácsának az Európai Unió működéséről szóló szerződés

⁽²⁾ A megerősített együttműködésre törekvő tagállamok: Németország, Ausztria, Belgium, Bulgária, Spanyolország, Franciaország, Magyarország, Olaszország, Lettország, Luxemburg, Málta, Portugália, Románia és Szlovénia.

81. cikkének (3) bekezdése alapján egyhangúlag kell jóváhagynia az említett rendeletet⁽³⁾.

3. Az EGSZB megjegyzései

3.1 Az EGSZB már többször kiállt amellett, hogy az európai polgároknak bármely tagállamban végrehajthatóvá nyilvánítási eljárás nélkül el kell tudni ismertetniük az ügyükben egy másik tagállamban hozott jogerős határozatokat.

3.2 A polgárjog területén, konkrétan a házassággal kapcsolatos törvények témájában az EGSZB korábban véleményt fogadott el a házasság felbontásáról szóló zöld könyvről⁽⁴⁾, amelyet a Tanácsnál továbbra is függőben levő rendeletjavaslatban is felhasználtak. A véleményben támogatta az ítéletek kölcsönös elismerése, a kollíziós szabályok és az alkalmazandó jog kérdésében javasolt intézkedéseket.

3.3 Annak idején figyelmeztette az Európai Bizottságot a külföldi jognak, különösen bizonyos harmadik országok szabályainak az alkalmazhatósága és az ilyen jogrendszerekben foglalt, a közösségi közrenddel vagy az eljáró bíróság rendjével ellentétes rendelkezések közötti lehetséges ellentmondásokra (nemek közötti egyenlőtlenség, a gyermekek felügyeletének rendszeresen a szülő neme alapján történő odaítélése stb.). Örömmel fogadjuk tehát a közrenddel kapcsolatos kivételi záradék tervbe vételét annak érdekében, hogy kizárjuk olyan külföldi jogok alkalmazását, amelyek például nem felelnek meg az immár az elsődleges joganyag részét képező (a Szerződésekkel azonos értékű) Alapjogi Chartának. A tagállamok hivatkozhatnak belső eljáró bíróságuk nemzetközi közrendjére annak érdekében, hogy adott esetben esetleg kivételt alkalmazzanak egy a közrendjüket megsértő harmadik állam jogával szemben.

3.4 Az EGSZB ismételten helyesli azokat a megoldásokat, amelyeket a javaslat továbbra is tartalmaz az illetékes bíróság – elvileg a házastársak utolsó közös szokásos tartózkodási helye szerinti bíróság – meghatározására⁽⁵⁾. Ennek célja az egyik házastárs „bíróságra rohanásának” megelőzése, amely abban az esetben fordulhatna elő, ha eltérő kritériumok léteznének az illetékes bíróság meghatározására. Az alkalmazandó jog azonban lehetne – a gyengébb helyzetben lévő házastárs jogos elvárása szerint – a házastársakra vonatkozó házasságjoghoz több tényező alapján legjobban kapcsolódó jog is, szemben azzal a jelenleg néhány tagállamban alkalmazott rendszerrel, mely szerint kötelező az eljáró bíróság jogát alkalmazni. Az alkalmazandó jogot a házastársak közös megegyezésével is meg lehetne állapítani, amennyiben léteznek olyan objektív tényezők, amelyek ahhoz a joghoz kapcsolják őket.

⁽³⁾ A 81. cikk (3) bekezdése kijelenti, hogy a több államra kiterjedő vonatkozású családjog terén javasolt jogalkotási intézkedéseket a Tanács fogadja el rendkívüli jogalkotási eljárás keretében. A Tanács az Európai Parlamenttel folytatott konzultációt követően, egyhangúlag határoz. Az ezen a területen indított megerősített együttműködést végrehajtó intézkedéseket az e rendelkezés által megállapított szabályok szerint kell elfogadni.

⁽⁴⁾ Lásd: HL C 24., 2006.1.31., 20. o.

⁽⁵⁾ Azzal a feltétellel, hogy az eljárás megindításakor már bizonyos ideje (általában egy hónapja vagy egy éve) már ott laktak.

3.5 Ennek köszönhetően mind a házasság felbontása, mind pedig (a gyakran a házasság felbontását eredményező) különválás esetén nagyobb lenne a jogbiztonság ezen a gyakran konfliktusos területen. A házassági ügyekben alkalmazandó többi jog megegyezik a minden tagállamban hatályos 2201/2003/EK rendeletben foglaltakkal.

3.6 Az EGSZB tehát helyesli és támogatja a vizsgált rendeletjavaslatot, és szeretné, ha a most először alkalmazott (bár már

az Amszterdami Szerződés 1999-es életbe lépése óta lehetővé vált) megerősített együttműködési eljárást végre rendszeresen használnák, és így Európa előreléphetne olyan területeken is, amelyek egyhangú döntéshozatalt kívánnának meg, de az belátható időn belül nem érhető el. Ezáltal elkerülhetőek lennének a jogszabályok vagy közös intézkedések elfogadása során felmerülő esetleges akadályok és késedelmek, és a részt venni kívánó országok egyhangú egyetértés vagy határozatképesség nélkül is előmozdíthatnák együttműködésüket.

Kelt Brüsszelben, 2010. július 14-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Mario SEPI
